

LES INSTITUCIONS CIENTIFIQUES DE CATALUNYA

LA CARTA PLUVIOMETRICA DE CATALUNYA

UN treball important, per a nosaltres d'interès tan científic com material, fa anys que s'està elaborant: és el de la confecció del *Mapa pluviomètric de Catalunya*. Aquest veritable treball de benedictí on s'estan refonent milers i milers de números que dues generacions d'observadors escampats arreu de la nostra terra han inscrit en llurs quaderns, tot just ara comença a pendre forma. Abans ha estat precisa una recerca minuciosa de dades perdudes, d'històrics meteorològics entaforats pels poblets i per les parròquies, fruits de la tasca quotidiana d'observadors, molts d'ells desconeguts, que per pura curiositat, per esperit científic o per compte d'empreses industrials, anaven col·leccionant les característiques pluviomètriques de llurs localitats respectives.

Nucli d'aquest aplec ha estat la Xarxa pluviomètrica de Catalunya, institució d'adeptes que ha sobreviscut totes les malvestats del destí i de la política. Fudanda l'any 1895 per En GORRIA, a base de l'Escola Provincial d'Agricultura com a centre directiu, i aplegant-hi, per començar, mitja dotzena d'estacions aleshores existents, no trigàrem a reunir al seu entorn col·laboradors als quals l'Escola proveïa del material necessari, el què feu que l'any 1899 comptéssim ja amb uns 50 pluviòmetres que funcionaven a Catalunya i les Balears. D'aquells aparells encara n'hi ha que serveixen, i algun dels observadors recorda, sens dubte amb la recança dels temps passats, l'efusiva reunió que tingué lloc en la Granja experimental de Barcelona, amb caràcter de petit Congrés meteorològic, en la qual feren amistat personal molts dels que venien col·laborant en la nostra obra des de llocs ben allunyats els uns dels altres.

La iniciativa d'En GORRIA no trigà gaire a decaure. Mancada de la protecció oficial indispensable, la Xarxa pluviomètrica estigué a pic de desaparèixer. Fou en aquestes condicions que En Rafael PATXOT es féu càrrec de la vacil·lant organització; aquest es posà en relació amb els observadors, en cercà d'altres, els subministrà excel·lents aparells i centralitzà a l'Observatori de Sant Feliu de Guixols les dades que personalment reduí i col·leccionà en els dos volums "*Observacions de Sant Feliu de Guixols*" i "*Pluviometria catalana*", en el primer dels quals figuren les observacions del deseni 1895-1906, i en el segon les del quinquenni 1906-1910. Gràcies a aquest esforç d'En PATXOT, l'any 1910 existien ja 63 estacions pluviomètriques en activitat.

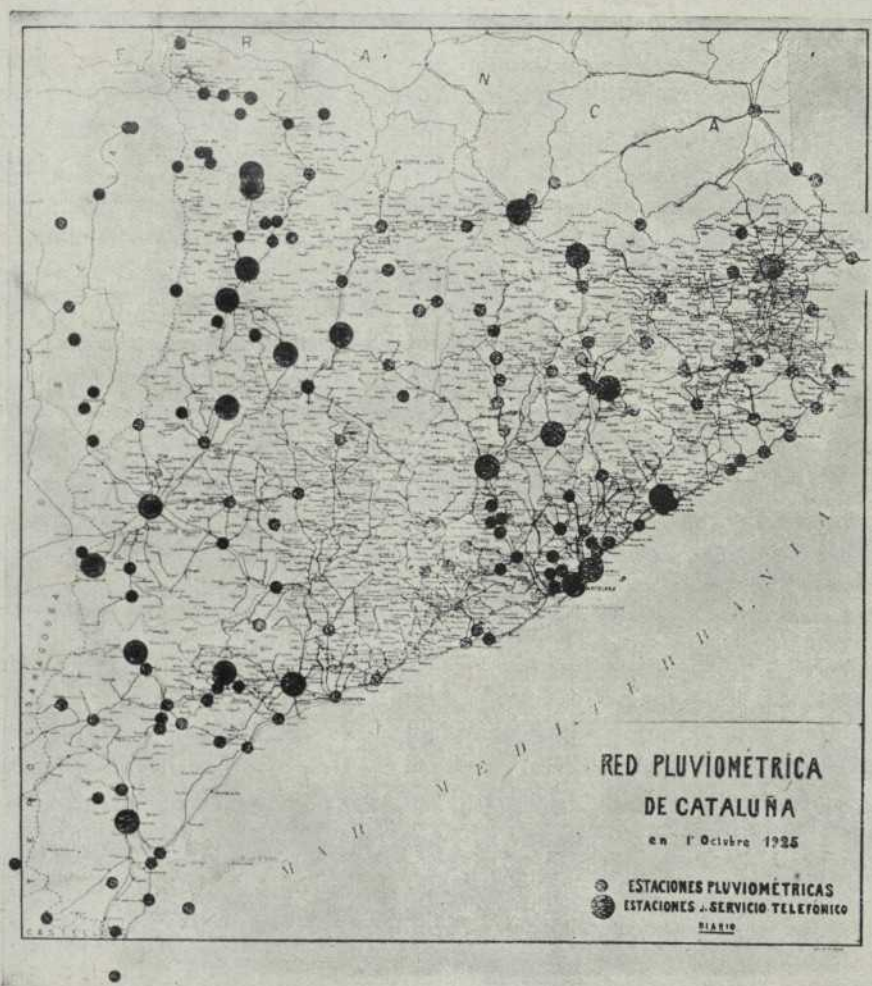
Cap a l'any 1912, la Societat Astronòmica de Barcelona, emprengué la tasca de crear noves estacions. En Salvador RAURICH, el Dr. JARDÍ, En VIA d'Amposta i uns quants socis més, hi posaren un bon xic de bona voluntat. Per part seva, En PATXOT encoratjà aquestes iniciatives, i, finalment, hi refongué la primitiva xarxa, la qual fou, així, reunida en una sola organització cada dia creixent. Vers l'any 1922, desapareguda la Societat Astronòmica, quan la Mancomunitat creava el Servei Meteorològic de Catalunya, continuat després per la Diputació de Barcelona, els que havíem estat designats liquidadors d'aquella Societat fórem amatents a salvar l'organització pluviomètrica posant-la a l'empar del Servei Meteorològic, on actualment té el seu arxiu, integrat per les primitives fulles de la Granja, les de la Societat Astronòmica, algunes col·leccions particulars, i les fulles originals del Sr. PATXOT, les quals hi són en dipòsit.

Aquest és el material que s'ha acumulat en

trenta anys de vicissituds de tota mena, que no han pogut prevaldre contra la tossuderia científica. En Joaquim FEBRER s'ha emprès ara la tasca d'uniformar-lo, reduir-lo, i preparar els treballs numèrics necessaris per tal de fer la carta normal de pluges de Catalunya, o millor dit, les diverses cartes de pluges i de neus, puix l'estudi s'està fent en forma de resums

trenta anys d'observacions, 19 amb més de vint anys i 81 amb més de deu anys. Comptem, doncs, amb una bella base. Barcelona, per excepció, hi figura amb més de 60 anys d'observacions no interrompudes.

La tasca més forta a fer, ultra la que ha representat i pot representar encara l'omplir buits i llacunes produïdes per manques en els

mensuals i estacionals, amb coeficients de freqüència de cada una de les formes de precipitació atmosfèrica.

La primera sorpresa que ha sortit d'aquest treball, és que a Catalunya han funcionat 330 observatoris pluviomètrics, densitat comparable a la dels països més ben organitzats. D'aquests observatoris n'hi han 8 amb més de

arxius parcials, és la d'uniformació definitiva de les valors resultants, uniformació que és exigida per la heterogeneïtat d'èpoques a què cada sèrie fa referència. Això obligarà a l'establiment previ d'una xarxa de primer ordre, constituïda per unes poques estacions bàsiques de les que compten amb una trentena d'anys d'observació, referint-se després a petits grups

d'aquestes estacions bàsiques les altres, per medi de coeficients de quantitat i de freqüència, calculats per a cada mes i per a cada fenomen particular, de manera que l'extrapolació de les estacions dotades de petites sèries es faci amb el màxim de probabilitats d'encert.

El càlcul del coeficient pluviomètric d'altitud per medi dels observatoris de muntanya, el dels determinants orogràfics i d'orientació en la quantitat de pluja i les demés circumstàncies a què doni lloc l'estudi començat, no és pas feina de quatre dies; però jo espero que si l'amic FEBRER té salut i humor, molta part d'aquesta tasca ha de portar-la a terme.

Mentrestant, es treballa a completar les fulles mensuals que, seguint un model únic, han de substituir el cúmul de notes, targes postals, quaderns de mà i fulles isolades, on les dades originals es troben. En cada una d'aquelles fulles hi ha, demés de les columnes on s'han d'inscriure les dades locals de cada estació, tres grups de columnes per a les estacions bàsiques més properes i l'encasellat necessari per al càlcul dels coeficients de comparació, els quals permetran omplir, amb les valors més probables, els llocs destinats a les observacions no fetes o definitivament perdudes. Després vindrà la discussió general del valor efectiu de cada estació en vista dels aparells usats, de llur emplaçament, de la durada de la sèrie i de les demés circumstàncies que resultin per a cada una. Aleshores serà quan podrà tenir-se una visió, en conjunt i en detall, del què és la precipitació atmosfèrica a Catalunya.

Les cartes definitives, tindran, per la ban-

da del Pireneu, un bon punt de connexió en les que resulten de les Memòries d'ANGOT i de BIGOURDAN per als vessants francesos; per la banda de ponent seran una guia auxiliar les estacions que el servei meteorològic espanyol té a Aragó, i per mitjorn, existeix una xarxa atapeïda de pluviòmetres a la província de Castelló, deguda, principalment, a les iniciatives de la Federació Agrària de València.

Sembla, doncs, que tot fa preveure un resultat important, tant meteorològic com tècnic, i més ara que les qüestions referents al regadiu, a la força hidroelèctrica i als aprofitaments hidràulics en general han pres una importància ben justificada en els problemes econòmics de Catalunya.

Les recerques que hem fet gairebé ens permeten assegurar que disposem de tota la documentació pluviomètrica de la nostra terra. Però aiximateix ho creïem fa pocs mesos, quan va venir a les nostres mans un quadern inèdit amb més de deu anys de curoses observacions quotidianes d'un aficionat pireneic, l'existència del qual desconeixiem. El sistema de l'isolament i de les capelletes, tan típic del nostre caràcter, ens reserva, potser, alguna altra sorpresa com aquesta abans de què donem per llesta la confecció de la carta. Bona obra serà la de tots aquells que ens posin en camí d'algun d'aquests observatoris ignorats o ens facin saber l'existència de qualsevol document pluviomètric, manuscrit o imprès, que pugui completar les dades que s'estan resumint en aquests moments.

EDUARD FONTSERÉ